

Stockholms läns landsting
Kulturförvaltningen
registrator.kultur@sll.se

Förslag till Kulturstrategi för Stockholmsregionen

Diarienummer KN 2017/707.

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att kulturstrategin kopplas till RUFS 2050. Vi ser också vikten av att stärka kulturens ställning genom en strategi för att öka regionens attraktionskraft och bidra till att utjämna inomregionala skillnader.

Länsstyrelsen ser att roller och ansvar mellan aktörerna inom länet behöver förtydligas och att den myndighetsutövning som behöver hanteras inom de olika uppdragen särskilt lyfts fram för att undvika otydligheter. Vi vill också understryka att de planer och strategier som beslutas måste vara långsiktiga och måste beakta och underlätta samverkan mellan aktörerna i länet. Det är därför angeläget att en dialog förs så att alla frågor tas om hand.

1.1 Syfte

I förordet anges att strategin ”ska vara ett vägledande dokument för såväl landstinget som för regionala och lokala aktörer”. Vi ser att en förutsättning för att strategin ska vara vägledande är att roller och ansvar tydliggörs. Särskilt vad som gäller för respektive myndighets uppdrag och myndighetsansvar. Med den komplexitet som finns i Stockholms län avseende antalet aktörer på lokal, regional och nationell nivå och de olika ansvarsförhållanden ser vi att det är en stor utmaning. Länsstyrelsens uppfattning är att strategin bör avgränsas till att vara ett vägledande dokument för den verksamhet som Landstinget har mandat att driva och stödja.

1.2 Arbetsprocess

Strategin är tänkt att vara vägledande för aktörerna i länet. Framtagandet av strategin bygger på workshops genomförda med några aktörer inom regionen. Länsstyrelsen har dock inte varit med arbetet. Något som hade varit värdefullt särskilt när det gäller kulturmiljöfrågorna och frågor om kulturella kreativa näringar, KKN.

YTTRANDEDatum
2017-12-14Beteckning
101-41031-2017**2 Bakomliggande utgångspunkter**

Bakomliggande utgångspunkter beskriver ett antal målsättningar på både regional, nationell och internationell nivå. Några av de riksdagsbundna målen presenteras men många mål saknas. Till exempel inom: litteratur och läsfrämjande, film, arkitektur, formgivning och design, inom arkivområdet samt inom kulturmiljöområdet. Här bör också lyftas fram att kommunerna genom sitt ansvar för den fysiska planeringen också har ett eget ansvar för att förvalta och utveckla sina kulturmiljöer.

2.1.1 Nationella kulturpolitiska mål

Länsstyrelsen saknar ett förhållningssätt till jämställdhet i kapitlet om de nationella kulturpolitiska målen. De nationella kulturpolitiska målen anger att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Undersökningar har visat att mäns respektive kvinnors deltagande i och inflytande över konstnärliga verksamheter varierar inom olika konstområden och genrer. Det finns därför behov av ett aktivt utvecklingsarbete för att uppnå jämställdhet. Att jämställdhet inte nämns här kan ge ett intryck av att man inte tar ställning till och inte har för avsikt att aktivt arbeta mot ett jämställt deltagande och inflytande av män och kvinnor inom kulturens område.

Jämställdhetspolitiken, som är en sektorsövergripande politik, tar upp jämställdhet och kultur i ett särskilt kapitel (se skrivelse ”Makt, mål och myndighet”). Där går att läsa följande angående delmålet makt och inflytande: ”Delmålet handlar om att kvinnor och män ska ha samma tillgång till makt och inflytande genom en jämn representation i beslutsfattande församlingar och på ledande positioner. Det är i grunden en fråga om demokrati och rättvisa.” Målet om jämn fördelning av makt och inflytande handlar också om att kvinnor ska ha samma möjligheter som män att delta i och påverka det som formar våra föreställningar, normer och idéer om oss själva och vårt samhälle. Det gäller bl.a. kultur och medier, inklusive sociala medier.

Erfarenheter och villkor utgår inte heller endast från könstillhörighet. Ålder, etnisk tillhörighet, sexualitet, könsidentitet, funktionsförmåga, språk, ekonomisk situation, bostadsort och religiös åskådning är exempel på andra faktorer som påverkar individers möjligheter till delaktighet och inflytande. Medvetenhet om och agerande utifrån detta är avgörande för att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.

2.1.4 FN:s barnkonvention

I strategin anges att ”de prioriteringar i kulturstrategin som gäller barn och unga tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter...” och citerar artikel 31.2 i denna. Länsstyrelsen anser att strategin även bör referera till artikel

YTTRANDEDatum
2017-12-14Beteckning
101-41031-2017

30 i Barnkonventionen: ”Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.” Även lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, där det i §4 särskilt lyfts fram det allmännas ansvar i förhållande till barn och kultur och de nationella minoriteterna. Lagtexten lyder enligt följande: ”I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

2.2 Nulägesbeskrivning

Avsnittet som rör kulturmiljö och kulturhistoriska värden behöver utvecklas. Länsstyrelsen anser att tidigare arbeten som gjorts av olika aktörer i länet med utgångspunkt i kulturarvet bör belysas och beskrivas hur de kan förstärkas av kulturstrategin. Exempelvis är digitalisering och tillgänglighet områden som landstinget kan bidra inom för att stärka och utveckla kulturmiljöerna som en resurs för regionen. Samhällsplanering utgör inte bara byggande i olika geografier utan även andra insatser och prioriteringar som kan bidra till, inte minst, social hållbarhet vilket också förtjänar att lyftas fram.

3 Kulturstrategins målområden

Länsstyrelsen ser det positivt att kulturstrategin ska koppla till RUFSS 2050 och dess fyra mål men saknar en övergripande riktning för Landstingets kulturpolitik, målhorisonter och tidsperiod. Vi ser även att den del av Kulturstrategin som rör kulturmiljö och kulturarv inte stämmer överens med hur den beskrivs i RUFSS 2050. Exempelvis kan det konstateras att RUFSS 2050 på ett mer tydligt sätt tar ett helhetsgrepp kring kulturmiljö och gör ställningstaganden, som Kulturstrategin inte kommenterar.

I kapitlet ”Kulturarv och kulturmiljö” i RUFSS 2050 tas mellankommunala frågor upp. Bland annat konstateras följande under rubriken ”Centrala ställningstaganden”: ”Administrativa gränser mellan kommuner och län har inte alltid tagit hänsyn till landskapets innehåll. [...] Det är viktigt att kommunerna samordnar sina insatser för att stärka och utveckla kulturmiljöintresset.”

I strategin nämns kulturarvet utifrån utgångspunkten att tillvarata ”*kulturmiljön i de regionala stadskärnorna*” under ett av målen. Förutom att kulturmiljön även utanför de regionala stadskärnorna bör uppmärksammas, så ser Länsstyrelsen det som nödvändigt att kulturarvets och kulturmiljöns betydelse även lyfts i övriga mål, i synnerhet de som rör platsens själ och identitet, men även inkludering och folkbildning. Det är särskilt viktigt att i en strategi som rör kultur vara tydlig med

YTTRANDEDatum
2017-12-14Beteckning
101-41031-2017

betydelsen en plats historia och berättelse för att möjliggöra identifierande jämförelser. Detta med syftet att tillvarata regional attraktivitet och samtidigt underlätta en snabb integration i en region som tar om hand en betydande inflyttning. Det vore önskvärt att även lyfta kulturmiljöers betydelse som besöksmål direkt kopplat till kulturdriven tillväxt och företagande.

Med detta sagt, så är det viktigt att även Kulturstrategin belyser hur kommuner bäst ska samordna sina insatser för kulturfrågor. Det är önskvärt att på något sätt åtminstone beröra hur och varför det är viktigt att diskutera kulturmiljöfrågor över administrativa gränser.

4.1 Att öka tillgängligheten till och deltagandet i kulturlivet

Många olika aspekter nämns såsom ojämlikhet, barn och unga, socioekonomiskt svaga områden, funktionsvariationer samt nationella minoriteter. Även här skulle det kunna vara bra att nämna jämställdhet av samman anledning som nämnts i kommentaren ovan under rubriken 2.1.1. Här lyfts också de nationella minoriteternas rätt att främja sin kultur. Länsstyrelsen föreslår en ändring i enlighet med Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk enligt följande: "Det är även angeläget att skydda och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och språk".

Därutöver behöver kulturinstitutionernas möjligheter att tillgängliggöra kultur för dessa grupper stärkas.

Länsstyrelsen föreslår att strategin kompletteras med en skrivning om att det ska vara tryggt och säkert för alla att besöka publika evenemang som exempelvis festivaler, kulturevent eller stadsfester. Att framförallt kvinnors handlingsutrymme på publika evenemang idag begränsas bland annat genom hot och våld, och bör på alla sätt motverkas. Detta handlar i grunden om det sjätte jämställdhetspolitiska målet – d v s att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

4.3 Att omfatta digitaliseringen möjligheter och utmaningar

Undersökningar visar att skillnader i delaktighet och kompetens att ta del av digitaliseringens möjligheter varierar bland länets invånare. Var femte äldre över 65 år, cirka 100 000 invånare, saknar idag helt utrustning för att använda internet. Därtill vet vi att även grupper som exempelvis funktionshindrade, utlandsfödda kvinnor, lågutbildade och personer bosatta på landsbygden i mindre utsträckning använder internet, och ofta saknar utrustning och användarkompetens. Här finns således, utöver att öka tillgången till snabbt bredband, ett antal andra frågeställningar och problem som strategin med fördel kunnat adressera.

YTTRANDE**Datum**
2017-12-14**Beteckning**
101-41031-2017

Länsstyrelsen saknar även referenser till Regional Digital Agenda som SLL, kommunförbundet Storsthlm och Länsstyrelsen gemensamt ställt sig bakom.

4.4 Att använda kultur och kulturmiljöer som resurs i samhällsplaneringen.

Länsstyrelsen samverkar sedan flera år tillbaka med Stadsmuseet, Länsmuseum och Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer, FSKF. Vi stöttar kommunerna med kunskapshöjande insatser i detaljplanearbetet och inom kulturmiljölagen genom vår myndighetsroll. Länsstyrelsen driver även att de nationella kulturmiljömålen får genomslagskraft i länet. Det finns flera sätt som länets aktörer kan samverka för att bättre stötta kommunerna i deras kulturmiljöarbete, men det kräver att vi förtydligar våra roller.

Vi ser ett allt ökande behov av att samverka i regionen för att det vi producerar i dag ska förbli attraktiva miljöer i framtiden. Vi har ett ansvar att föra ett brett kulturarv vidare till kommande generationer. Då är det även centralt att samverkansformerna är klargjorda. En utmaning blir också att hantera besöksnäringen som ställer allt högre krav på digitalisering, men också på förbättrad tillgänglighet.

5 Genomförande

Länsstyrelsen ser, för att kulturstrategin ska få önskad effekt, att redan aktiva aktörer i regionen behöver identifieras, nuläget behöver förtydligas och roller och ansvar behöver kartläggas. Då skapas goda förutsättningar för att använda länets aktörer på bästa sätt, samverka och ge bästa möjliga nytta till medborgarna.

Detta yttrande har godkänts digitalt av samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit tillväxtdirektör Karina Uddén samt enhetschef Louise Schlyter, fördragande.